

Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ: ΠΡΟΣΚΟΜΜΑΤΑ, ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥΣ

Ιωάννης Σπαντιδάκης

Καθηγητής ΠΤΔΕ

Κοσμήτορας

Σχολής Αγωγής

Παν. Κρήτης

e-mail: **ispantid@uoc.gr**

27/10/2023

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

Γιάννης Σπαντιδάκης
ispantid@edc.uoc.gr

Δομή παρουσίασης

Θεωρητικές παραδοχές

- Χαρακτηριστικά ψηφιακών κειμένων
- Τάσεις χρήσης των ψηφιακών μέσων –Γραμματισμός
- Από τη θεωρία στην πράξη
- Περιβάλλοντα γνωσιακής μαθητείας

Θεωρητικές παραδοχές

- Τα τεχνουργήματα ενσωματώνουν τη διαθέσιμη τεχνογνωσία μιας κοινωνικοπολιτισμικής περιόδου, διαμορφώνουν το γνωσιακό και επηρεάζουν δυναμικά τόσο την παραγωγή όσο και τις σχέσεις.
- Η γνώση κατά την πολιτιστική ανάπτυξη του παιδιού φαίνεται να υπάρχει δυο φορές, πρώτα εμφανίζεται σε **κοινωνικό επίπεδο** (διαψυχολογική) και αργότερα στο **ψυχολογικό** (ενδοψυχολογική) μέσω της δυναμικής διαδικασίας της εσωτερίκευσης.

Θεωρητικές παραδοχές

Τα ψηφιακά μέσα παρέχουν νέες δυνατότητες και θέτουν νέες απαιτήσεις.

- **Τα ψηφιακά μέσα δεν κάνουν τη διαφορά στη μαθησιακή διαδικασία αλλά η διδακτική προσέγγιση, ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές, σε συνδυασμό με τις νόρμες και τους κανόνες, την κοινότητα, τον καταμερισμό εργασίας, τους εκπαιδευτικούς σκοπούς και διδακτικούς στόχους (διαμεσολαβημένη δραστηριότητα).**

Διαμεσολαβημένη δραστηριότητα

Σκοπός/Γνωστικό
αντικείμενο

Γραμματισμός/καταμερισμ
ός έργου

ΜΕΝΟ

Μαθητής

Μαθητεία

Εκπαιδευτικός

Διδακτική
πρακτική/Κανόνες
νόρμες/Κοινότητα

Τεχνολογίες

Θεωρητικές παραδοχές

- Ο λειτουργικός γραμματισμός αποτελεί **αναγκαία προϋπόθεση** για την καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού.
- Τα κείμενα δεν είναι ουδέτερα, αλλά εξυπηρετούν σκοπιμότητες.
- Ο κριτικός γραμματισμός αναπτύσσεται αποτελεσματικότερα σε περιβάλλοντα **γνωσιακής μαθητείας**.

Θεωρητικές παραδοχές

Η συγγραφή ενός επικοινωνιακού κειμένου περιγράφεται από πολλούς ερευνητές ως μια εξαιρετικά δύσκολη και απαιτητική γνωστική κοινωνικοπολιτισμική δραστηριότητα, η οποία απαιτεί την ενορχήστρωση γλωσσικών, μεταγλωσσικών, οπτικοκινητικών, γνωσιακών και μεταγνωσιακών γνώσεων και δεξιοτήτων (Graves, 1994; Bereiter, & Scardamalia, 1987; Fox, 2001).

Θεωρητικές παραδοχές

Η ανάγνωση κειμένου/νων αποτελεί μια **εμπρόθετη δραστηριότητα** κατασκευής νοήματος **κοινωνικοπολιτισμικά προσδιορισμένη**.

- Η **προγενέστερη γνώση** και ο σκοπός διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κατασκευή της νέας...
- Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των παραπάνω δεξιοτήτων σημαντικό ρόλο παίζει η **μνήμη εργασίας**, η οποία δέχεται την όλη γνωσιακή επιβάρυνση (Kellogg, 1996).

Θεωρητικές παραδοχές - Μεταγνώση και γραπτός λόγος

Μαθητές με αναπτυγμένες μεταγνωσιακές δεξιότητες είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τους διαθέσιμους σημειωτικούς πόρους, να κάνουν ουσιαστικότερη διαχείριση των γνωσιακών πόρων (Kellogg, 1996) και να χρησιμοποιούν τον γραπτό λόγο ως ένα μέσο μάθησης (Ματσαγγούρας, 2003· Graham, & Harris 2000), επικοινωνίας και **περαιτέρω ανάπτυξης των μεταγνωσιακών τους δεξιοτήτων** (Graham, & Harris 2000).

Κοινωνικοπολιτισμικές και παιδαγωγικές ανάγκες

Ο σημερινός εγγράμματος άνθρωπος θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει, να κατανοεί και να επεξεργάζεται **με κριτικό τρόπο** κείμενα **προφορικά, γραπτά**, καθώς επίσης και **πολυτροπικά** (κείμενα που δεν είναι μόνο γλωσσικά, αλλά διαμορφώνονται με την αξιοποίηση και άλλων σημειωτικών συστημάτων, όπως: εικόνας, φωτογραφίας, VIDEO, ήχου, γραφημάτων κτλ)

- [https://www.youtube.com/watch?v= LElWqXi7Ag](https://www.youtube.com/watch?v=LElWqXi7Ag)
- <https://www.youtube.com/watch?v=8wQoZj5lrSk>
- <https://www.youtube.com/watch?v=oU1X3QpX-90>

Χαρακτηριστικά διαδικτυακών κειμένων

Στο διαδίκτυο ο αναγνώστης καλείται να εργαστεί μέσα σε ένα περιβάλλον με μη γραμμικά, πολυμεσικά και διαδραστικά κείμενα (Coiro, 2003), τα οποία προσφέρουν στον αναγνώστη επιπλέον πληροφορίες και τη δυνατότητα σχολιασμού και διαδικτυακής αλληλεπίδρασης (Chen L.W.C., 2015· Milliner & Cote, 2015· Tosun, 2014).

Γραμματισμός- Διαδίκτυο- Στρατηγικές – Διαδικτυακά κείμενα

- Ποικιλία **στη μορφή, στην έκταση, στη δομή, στην προέλευση**
- Η εργασία στο Διαδικτυακό περιβάλλον γίνεται μέσα σε ένα «**ανταγωνιστικό για τα κείμενα περιβάλλον**»
- Ο αναγνώστης χάνει την αίσθηση του «**όλου**», δεν γνωρίζει «**τι ακολουθεί**»
- Ο αναγνώστης ενδεχομένως συναντά συνδυασμούς κειμένων (εικόνα- ήχο -κείμενο) και αλληλεπιδραστικά στοιχεία (υπερσυνδέσεις) με μια **αρχιτεκτονική** της οποίας ο σχεδιασμός μπορεί να καθοδηγεί, να διευκολύνει ή να δυσχεραίνει και να παρακωλύει την αναγνωστική δραστηριότητα.

Ψηφιακά κείμενα- Νέες απαιτήσεις

Τα ιδιαίτερα και ξεχωριστά χαρακτηριστικά των ψηφιακών βιβλίων και κειμένων (e-books & e-texts) προϋποθέτουν όχι μόνο **ιδιαίτερες στρατηγικές πλοήγησης** από τη μεριά του «ψηφιακού» αναγνώστη, αλλά και **ιδιαίτερες στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών, ανάγνωσης και αξιολόγησής τους** (Kuiper et al., 2009).

- Πώς θα πλοηγηθώ;
- Πώς μπορώ να αλληλοεπιδράσω δημιουργικά;
- Πώς θα κρίνω την αξιοπιστία;
- Ποιος είναι ο σκοπός και ο ρόλος μου;
- <https://www.youtube.com/watch?v=LElWqXi7Ag>
- <https://www.youtube.com/watch?v=8wQoZj5lrSk>

http://tmstechlab.weebly.com/digital-text-features.html

TMS TECHNOLOGY LAB

DIGITAL TEXT FEATURES

Nonfiction Text Features are parts of text that draw you attention to important information. In a book, nonfiction text features in a book may include titles or headings, subtitles, bold print, bullets, quotations, pictures, maps or diagrams, captions, and sidebars. You may see some of these types of text features when online, but you will also see what are called digital text features. Digital text features include, hyperlinks, audio, video, interactive images, interactive questions, and comment/note options.

Digital Literacy, Springfield Public Schools

1. HYPERLINKS

Websites are linked together by using hyperlinks, or "links" for short. You can tell if an item is a link if the cursor changes from an arrow to a hand. Hyperlinks are usually either text or an image. **See if you can find which word below is the link. Click on it and follow the directions.**

Γιάννης Σπαντιδόκης
ispantid@edc.uoc.gr

Διαδικτυακές συνήθειες των νέων αναγνωστών

Απογοητεύονται εύκολα όταν δε βρίσκουν γρήγορα και άμεσα αυτό που ψάχνουν.

Υιοθετούν μια στάση του «**άρπαξε και φύγε**», κάτι που δεν είναι φανερό στην ανάγνωση των εντύπων.

- Κάνουν **γρήγορες, πρόχειρες, φλύαρες** περιηγήσεις και αναζητήσεις.
- Αλληλοεπιδρούν **παθητικά** με το κείμενο (Eagleton, 2001; Coiro, 2003;...).
- **Στάσεις και στρατηγικές που είναι ασύμβατες με την ανάγνωση ως εμπρόθετη δραστηριότητα κατασκευής νοήματος και της συγγραφής κειμένων (Alligton, 2001...).**

Ψηφιακά Ιθαγενείς

Πολλές έρευνες δείχνουν ότι **οι ψηφιακά ιθαγενείς** (digital natives) νεαροί μαθητές, παρόλο που έχουν πολλές δεξιότητες στον «χειρισμό» των ψηφιακών μέσων, υστερούν στη χρήση των ψηφιακών πόρων για μαθησιακούς σκοπούς και, κατά κανόνα, **δεν έχουν κριτική ματιά** όταν επιλέγουν και χρησιμοποιούν αυτούς τους ψηφιακούς πόρους.

- **Τα οφέλη** που προκύπτουν από τη χρήση ψηφιακών συστημάτων και πόρων, όπως είναι φυσικό, **δεν είναι συνήθως ορατά με άμεσο τρόπο και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.**

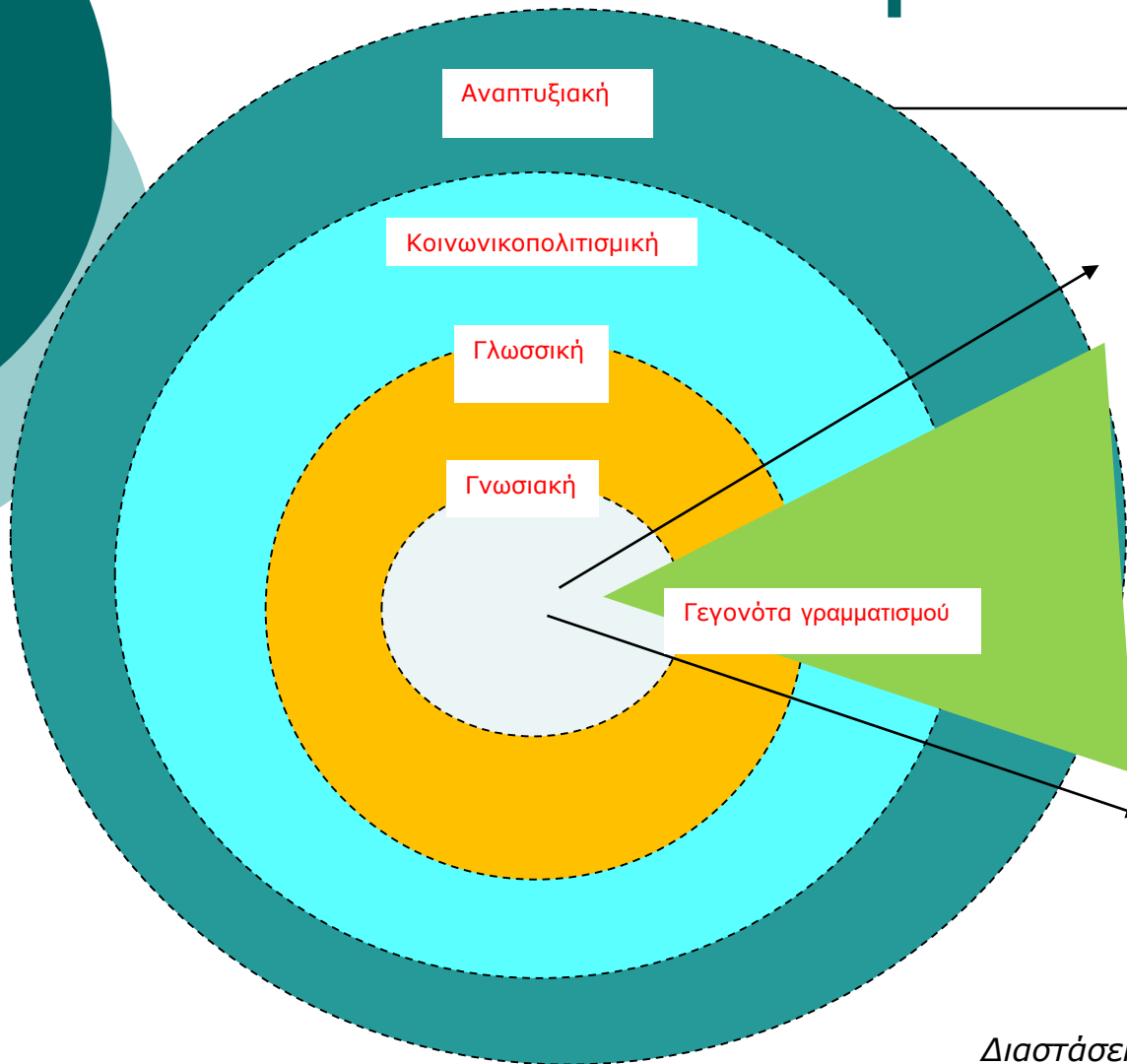
Γραμματισμός – τάσεις

- Εστίαση στις δομές της γλώσσας (γραμματική)
- Εστίαση στην παράγραφο
- Εστίαση στη δημιουργική γραφή
- Εστίαση στις γνωσιακές διαδικασίες
- Εστίαση στο κείμενο (κειμενοκεντρική προσέγγιση)
- **Κειμενοκεντρικο-διαδικαστική προσέγγιση**

Ιστορική αναδρομή (CALL)

Φάση	1970-1980	1980-1990	1995-
Τεχνολογία	Κεντρικός Υπολογιστής	Προσωπικός υπολογιστής	Πολυμέσα και διαδίκτυο
Διδασκαλία - μάθηση	Συμπεριφοριστική ή προσέγγιση	Γνωστική προσέγγιση-Επικοινωνιακή προσέγγιση	Κοινωνιο-γνωστική προσέγγιση Κοινωνικο-πολιτισμική προσέγγιση
Γλώσσα	Δομική Γλωσσολογία Έμφαση στη φόρμα	Κοινωνιογλωσσολογία Ψυχολinguιστική Έμφαση στο νόημα και στη χρήση της γλώσσας	Έμφαση στην αυθεντική αλληλεπίδραση και στην αντιμετώπιση της Γλώσσας ως « κοινωνική πρακτική »
Αρχή της χρήσης της Γλώσσας	Πρακτική και εξάσκηση Υπολογιστής ως φροντιστής	Επικοινωνιακές δραστηριότητες Υπολογιστής ως φροντιστής	Ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες ΤΠΕ ως

Γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική

Διαστάσεις του γραμματισμού (Kuser, & Silva, 2006)

Η ΓΜΥΥ/CALL ως φροντιστηριακό εργαλείο στη Γ2 (2/3)

Οι ΤΠΕ ως φροντιστηριακά εργαλεία παρουσιάζουν

- χαμηλά επίπεδα **αλληλεπίδρασης,**
- **περιορισμένη δυνατότητα υποστήριξης του μαθητή να δομήσει νόημα,**
- **αδυναμία σύνδεσης της σχολικής μάθησης με την καθημερινότητα και**
- **μηχανιστική εκτέλεση.**

Η ΓΜΥΥ/CALL ως φροντιστηριακό εργαλείο (3/3)

Έχουν **απλή δομή**,

ενδείκνυνται για τη μάθηση των **μηχανιστικών δεξιοτήτων** του γραπτού λόγου,

- απαιτούν λίγο χρόνο,
- επιτρέπουν τον πειραματισμό **χωρίς την «πίεση των σημαντικών άλλων»**,
- παίζουν το ρόλο του **«υπομονετικού» δασκάλου**,
- παρέχουν **άμεση ανατροφοδότηση** και
- παρέχουν τη δυνατότητα **εξατομίκευσης** της διδασκαλία (Alessi & Trollip 2001; Ράπτης & Ράπτη 2001; Κόμης, 2004; Βοσνιάδου, 2006, Blake, 2011; Σπαντιδάκης & Βασαρμίδου, 2015).

Η ΓΜΥΥ/CALL ως κοινωνιο-γνωσιακό εργαλείο (1/2)

Υποστηρίζουν την αναγνωστική και συγγραφική διαδικασία, **παρέχοντας τις αναγκαίες γνωσιακές διαδικαστικές και κοινωνικές διευκολύνσεις (scaffolding)** για να κατανοεί και συγγραφεί γραπτά κείμενα

- **Διευκολύνουν τη δυναμική αλληλεπίδραση και λειτουργούν στηριζόμενα στην αρχή της φθίνουσας καθοδήγησης σε περιβάλλοντα γνωστικής μαθητείας και**
- **Δημιουργούν αυθεντικότερες συνθήκες συμμετοχής σε κοινότητες μάθησης.**

Η ΓΜΥΥ/CALL ως κοινωνιο-γνωσιακό εργαλείο (2/2)

α) Να δομήσει συνεργατικά τις κατάλληλες γνώσεις σχετικά με τα **είδη κειμένων**

β) Τις κατάλληλες **στρατηγικές** γραφής (σχεδιασμού, καταγραφής, βελτίωσης και έκδοση των κειμένων τους) και ανάγνωσης (πριν, κατά και μετά την ανάγνωση)

ο γ) Να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τη λειτουργία της **μνήμης εργασίας και το γνωστικό φορτίο,**

ο δ) Να **εσωτερικεύσει μεταγνωσιακές γνώσεις και δεξιότητες** σχετικά με την παραγωγή του γραπτού λόγου και την ανάγνωση των κειμένων (Englert, Wu, Zhao 2005; Σπαντιδάκης, 1998, 2008, 2010, , Blake, 2011; Σπαντιδάκης & Βαρσαυμίδου, 2015).

Η ΓΜΥΥ/CALL ως επικοινωνιακό – πολιτισμικό εργαλείο

Υπό το πρίσμα των κοινωνικοπολιτισμικών προσεγγίσεων οι ΤΠΕ γίνονται **μέσο διαπραγμάτευσης και κατασκευής του κοινωνικοπολιτισμικά προσδιορισμένου νοήματος.**

- Η κοινωνική δικτύωση, με τις δυνατότητες που παρέχει για σύγχρονη και ασύγχρονη επικοινωνία και χρήση της γλώσσας για ένα αυθεντικό ακροατήριο, μπορεί να αναδείξει ένα **πιο μαθητοκεντρικό περιβάλλον** (Ghapelle, 2008)
- Χρήση της γλώσσας σε **περιβάλλον γνωστικής μαθητείας** (Yanguas, 2010)

Web εφαρμογές 1/2

- ▶ **Windows Movie Maker** για τη δημιουργία video & videoclip
- ▶ **Toondoo** για τη δημιουργία comic
- ▶ **Storybird** για τη δημιουργία εικονοϊστορίας
- ▶ **Prezi** για τη δημιουργία παρουσιάσεων
- ▶ **HotPotatoes** για τη δημιουργία ασκήσεων
- ▶ **Glogster** για τη δημιουργία αφίσας

Web εφαρμογές 2/2

- ▶ **Tagxedo** για τη δημιουργία σύννεφων-λέξεων
- ▶ **Mindomo** για τη δημιουργία εννοιολογικών χαρτών
- ▶ **elearning** για τη δημιουργία εικονοϊστορίας και videoclip
- ▶ **Λογισμικά (πολυμεσικές εφαρμογές)** για την παραγωγή και κατανόηση κειμένων και τη δημιουργία ασκήσεων

Γραμματισμός- Διαδίκτυο

Η φύση του γραμματισμού αλλάζει καθώς νέες τεχνολογίες αναδύονται.

Ο Ψηφιακός γραμματισμός περιλαμβάνει τη δυνατότητα να μαθαίνει κάποιος, να κατανοεί και **να αλληλεπιδρά με την τεχνολογία με νοηματοδοτούμενο τρόπο**

- Τα διαδικτυακά κείμενα περιλαμβάνουν **νέες υποστηρίξεις, νέες προκλήσεις**, οι οποίες επηρεάζουν την κατανόηση
- Το διαδίκτυο παρέχει νέες φόρμες κειμένων, νέους τρόπους αλληλεπίδρασης με τις πληροφορίες, οι οποίες **μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση και προβλήματα** στην προσπάθεια των αναγνωστών να παράγουν νόημα με βάση την **παραδοσιακή ανάγνωση με το έντυπο**

Γραμματισμός- Διαδίκτυο

- Διαφοροποιείται η ανάγνωση στο διαδίκτυο από αυτή του εντύπου κειμένου;
- Στα διαδικτυακά περιβάλλοντα πολλοί αναγνώστες **εύκολα απογοητεύονται** αν δεν βρουν άμεσα αυτό που αναζητούν, υιοθετούν **μία στάση ανυπομονησίας** που δεν παρουσιάζεται στην έντυπη ανάγνωση, θέλουν να βρουν άμεσα και γρήγορα απαντήσεις στα ερωτήματά τους, κάνουν γρήγορες, τυχαίες και βιαστικές επιλογές με ελάχιστη σκέψη και αξιολόγηση.
- Αυτές οι **επιφανειακές, τυχαίες και εφήμερες συμπεριφορές** είναι αντίθετες με τις ενεργητικές, στρατηγικές, κριτικές διαδικασίες δόμησης νοήματος (την μεταγνωσιακή ανάγνωση- κριτική ανάγνωση), που προτείνονται από τις εδώ και 40 και πλέον χρόνια έρευνες στην ανάγνωση και στη συγγραφή .

Γραμματισμός- Διαδίκτυο

Οι μαθητές είναι αναγκαίο να αναπτύξουν τις μεταγνωσιακές τους δεξιότητες, γνώσεις και συμπεριφορές για να προετοιμαστούν για αυτόν τον γραμματισμό.

- Είναι η **διαδικτυακή κατανόηση κειμένων** ίδια με την κατανόηση εντύπων;
- Ποιες **δεξιότητες και στρατηγικές** είναι αναγκαίες **για την κατανόηση** διαδικτυακών κειμένων πέρα από αυτές των εντύπων;
- Οι δεξιότητες και οι στρατηγικές αυτές είναι προέκταση των παραδοσιακών (έντυπο) δεξιοτήτων και στρατηγικών κατανόησης ή **τα διαδικτυακά περιβάλλοντα απαιτούν νέες στρατηγικές και δεξιότητες;**

○

Γραμματισμός- Διαδίκτυο

Στρατηγικές κατανόησης - Έντυπο

Αναπαραστατικές στρατηγικές για την αναγνώριση και μάθηση περιεχομένου (επισήμανση των σημαντικών πληροφοριών του κειμένου, χρήση της προγενέστερης γνώσης, εστίαση σε ειδικές λέξεις και όρους του κειμένου, συνοψίσεις του κειμένου...)

- **Στρατηγικές παρακολούθησης** της αναγνωστικής δραστηριότητας (αναγνώριση και θέση στόχων και παρακολούθηση επίτευξής τους κατά την ανάγνωση, αναγνώριση προβλημάτων, προκλήσεων κατά την ανάγνωση και προσπάθεια αντιμετώπισής τους...)
- **Στρατηγικές αξιολόγησης** (ανάπτυξη κριτικής στάσης, κρίσεις σχετικές με την αξιοπιστία, ακρίβεια των πληροφοριών που περιέχονται στο κείμενο, εξέταση για την παρουσία ή απουσία αποδείξεων σχετικά με τους ισχυρισμούς του συγγραφέα, κρίσεις σχετικές με το περιεχόμενο και το στόχων του αναγνώστη...)

Γραμματισμός- Διαδίκτυο- Στρατηγικές - Έντυπο

Επισκόπηση πριν την ανάγνωση (επισήμανση του τι και ποια μέρη θα προσεγγιστούν).

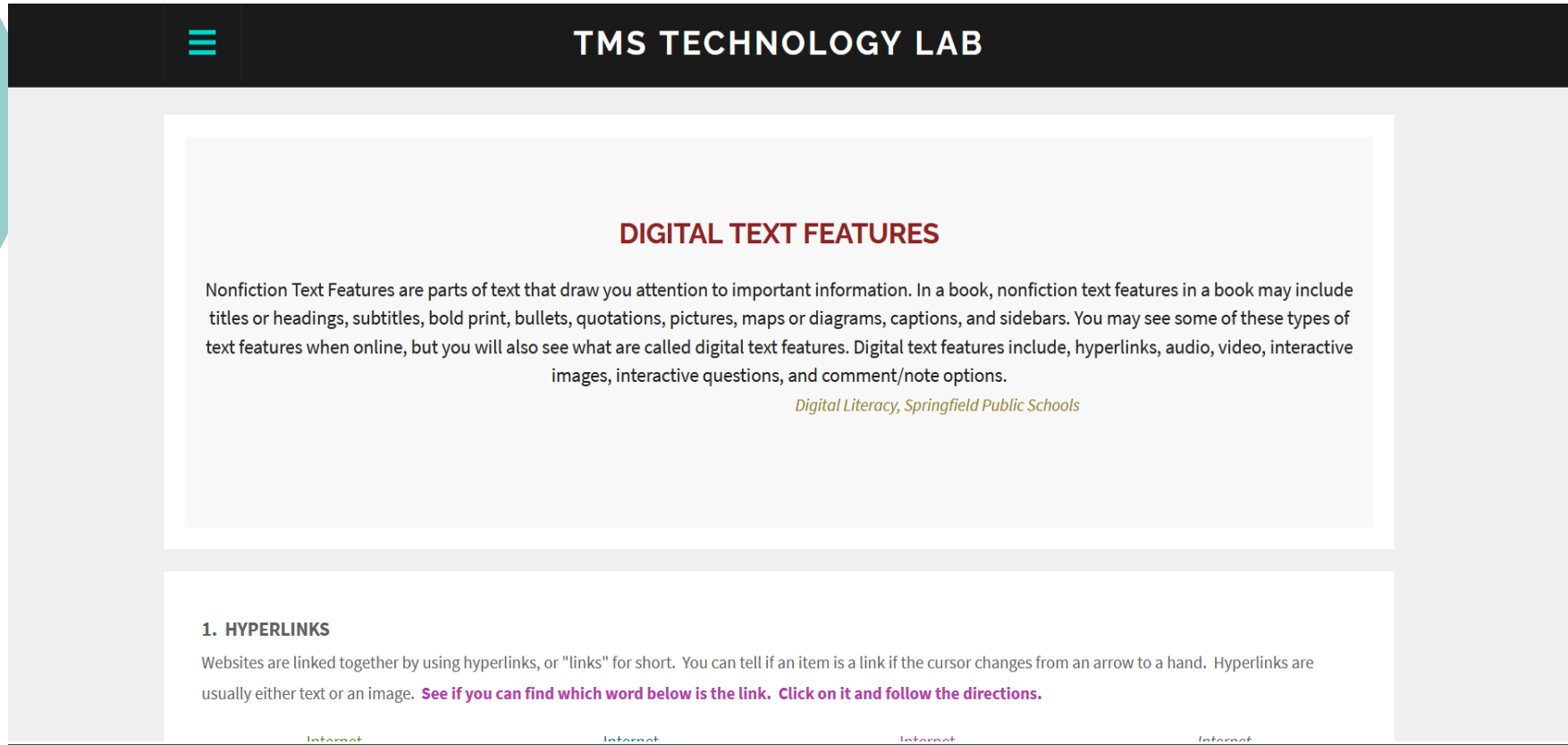
Αναζήτηση των σημαντικών πληροφοριών του κειμένου και επικέντρωση της προσοχής προς αυτές, παρά σε άλλες.

- **Συσχέτιση** των σημαντικών σημείων του κειμένου με άλλα για τη δημιουργία μιας κατανοητής αναπαράστασης.
- **Ενεργοποίηση** και χρήση της προγενέστερης γνώσης για την ερμηνεία του κειμένου.
- **Συσχέτιση** του περιεχομένου του κειμένου με την προγενέστερη γνώση.

Γραμματισμός- Διαδίκτυο- Στρατηγικές - Έντυπο

- **Εξαγωγή** συμπερασμάτων που δεν αναφέρονται ρητά στο κείμενο
- **Προσδιορισμός** του νοήματος των «άγνωστων» λέξεων
- **Αξιολόγηση** των χαρακτηριστικών του κειμένου (δομικών στοιχείων, ύφος...)
- **Επισκόπηση αξιολόγησης** (τι έμαθα; - πώς επηρέασε τις γνώσεις μου, τη στάση μου και τη συμπεριφορά μου;

http://tmstechlab.weebly.com/digital-text-features.html

The screenshot shows a website with a dark header bar containing a hamburger menu icon and the text "TMS TECHNOLOGY LAB". The main content area has a light gray background. A central white box contains the title "DIGITAL TEXT FEATURES" in bold red text. Below the title is a paragraph of text about nonfiction text features and digital text features. At the bottom of this box is a citation in italics. Below this box is another white box with the heading "1. HYPERLINKS" and a paragraph of text about hyperlinks. At the bottom of this box are four small, faint, identical text elements: "Internet".

TMS TECHNOLOGY LAB

DIGITAL TEXT FEATURES

Nonfiction Text Features are parts of text that draw you attention to important information. In a book, nonfiction text features in a book may include titles or headings, subtitles, bold print, bullets, quotations, pictures, maps or diagrams, captions, and sidebars. You may see some of these types of text features when online, but you will also see what are called digital text features. Digital text features include, hyperlinks, audio, video, interactive images, interactive questions, and comment/note options.

Digital Literacy, Springfield Public Schools

1. HYPERLINKS

Websites are linked together by using hyperlinks, or "links" for short. You can tell if an item is a link if the cursor changes from an arrow to a hand. Hyperlinks are usually either text or an image. **See if you can find which word below is the link. Click on it and follow the directions.**

Internet Internet Internet Internet

Γραμματισμός και πολυγραμματισμοί

Στο πλαίσιο του Γραμματισμού και των Πολυγραμματισμών οι μαθητές πρέπει να μάθουν να **επικοινωνούν** και να **σκέφτονται** αξιοποιώντας κάθε **σημειωτικό τρόπο**, μέσα σε συγκεκριμένο κάθε φορά **επικοινωνιακό πλαίσιο** και για συγκεκριμένο **επικοινωνιακό σκοπό**.

Ανάγκη διερεύνησης της στοχαστοκριτικής ψηφιακής ανάγνωσης

Οι ΤΠΕ έφεραν μαζί με τα ψηφιακά κείμενα και έναν **νέο τρόπο ανάγνωσης, την «ανάγνωση από την οθόνη»** (reading from screen), η οποία προϋποθέτει **διαφορετικούς τρόπους κατανόησης και καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση της αναγνωστικής κατανόησης** στα ψηφιακά περιβάλλοντα (Aydemir et al., 2013· Dehghanpour & Hashemian, 2015).

Αρχές της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού (Χατζησαββίδης, 2013)

Η διδασκαλία στοχεύει:

Στη διαμόρφωση των μαθητών σε **κριτικά υποκείμενα**

Στη συνειδητοποίηση από τους μαθητές των τρόπων που η γλώσσα και οι διαθέσιμοι σημειωτικοί πόροι **δομούν ποικίλα κείμενα**

- Στην καλλιέργεια από τους μαθητές στρατηγικών διαπραγμάτευσης διαφόρων κειμένων **σε σχέση με το περιεχόμενό τους**
- Στη συνεργατική και δυναμική εμπλοκή των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των κηδεμόνων στην παραγωγή και **στη διαπραγμάτευση νοημάτων που τους αφορούν στη σχολική ζωή**
- Δημιουργία πλαισίου ποικίλων **κειμενικών πρακτικών με στόχο καλλιέργεια της δημιουργικότητας**

Ενδεικτικά πεδία διερεύνησης κριτικού γραμματισμού

Οι σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, οι οποίες στοχεύουν στην καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού βασίζονται στη διαπραγμάτευση θεμάτων όπως:

- **Για ποιο λόγο** και σκοπό έχει δημιουργηθεί ένα κείμενο;
- **Ποιου τα συμφέροντα** εξυπηρετεί και ποιου τα συμφέροντα υπονομεύει;
- **Πώς λειτουργεί;**
- **Ποιες συμβάσεις** χρησιμοποιεί; Σε **ποιο ακροατήριο** απευθύνεται;
- Είναι απαραίτητο να λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο ή **θα μπορούσε να δημιουργηθεί διαφορετικά**; Ποιος και γιατί αποφάσισε αυτό;
- Ποιοι **τρόποι επικοινωνίας** ενισχύονται και ποιοι αποδυναμώνονται;.....
- (Baynham, 2002; Χατζισαββίδης, 2013)

Ανταγωνιστικά κείμενα- Παραδείγματα (Λύκου, 2009)

- **Αστυνομικοί καταπατούν τα δικαιώματα των κρατουμένων, σύμφωνα με το Αρχηγείο της Αστυνομίας, το οποίο εξέδωσε έγγραφο για την ενημέρωση των αστυνομικών για τις υποχρεώσεις τους έναντι των κρατουμένων.**
- **Υπάρχουν φήμες ότι τα δικαιώματα των κρατουμένων καταπατούνται. Εκδόθηκαν δελτία πληροφοριών με τα δικαιώματά τους, τα οποία διανεμήθηκαν σε όλα τα αστυνομικά τμήματα.**

1^ο παράδειγμα

Αστυνομικοί καταπατούν τα δικαιώματα των κρατουμένων, σύμφωνα με το Αρχηγείο της Αστυνομίας, το οποίο εξέδωσε έγγραφο για την ενημέρωση των αστυνομικών για τις υποχρεώσεις τους έναντι των κρατουμένων.

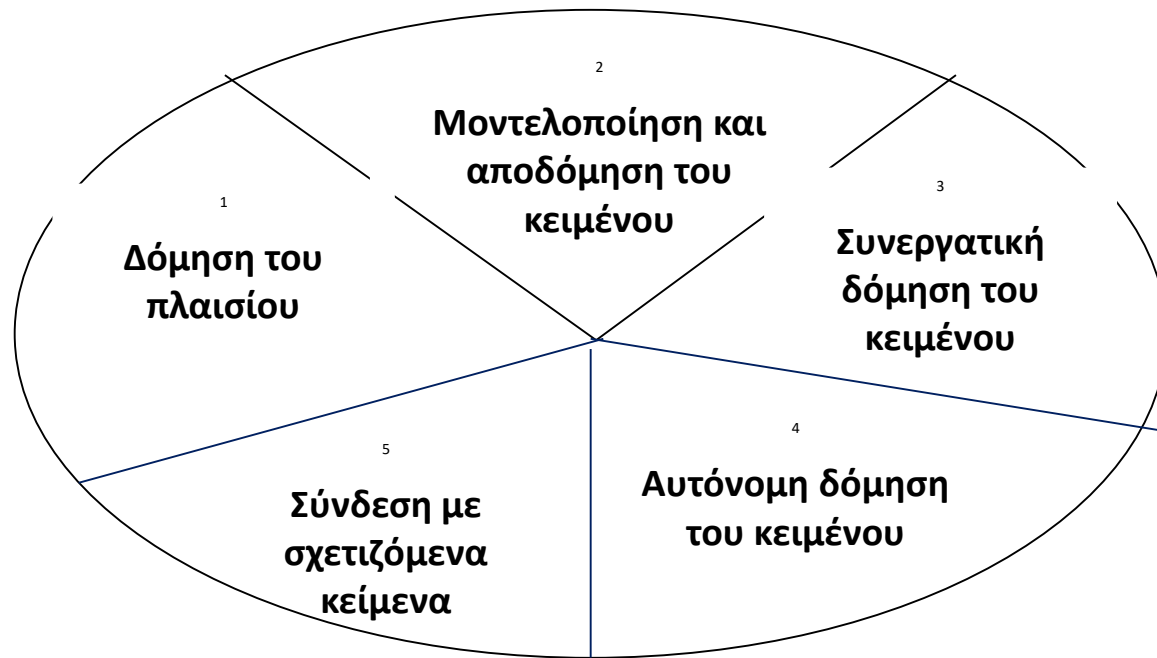
- ***Σαφής αιτιακή σχέση ανάμεσα στους δράστες και στο γεγονός.***
- ***Ενεργητική σύνταξη***

2^ο παράδειγμα

Υπάρχουν φήμες ότι τα δικαιώματα των κρατουμένων καταπατούνται. Εκδόθηκαν δελτία πληροφοριών με τα δικαιώματά τους, τα οποία διανεμήθηκαν σε όλα τα αστυνομικά τμήματα.

- **Συγκάλυψη του δράστη**
- **Παθητική φωνή**
- **Δεν δηλώνεται το ποιητικό αίτιο (ο ουσιαστικός δράστης)**
- **Οι συνθήκες αιτιότητας παραμένουν αδιευκρίνιστες**

Ο κύκλος της διδασκαλίας και μάθησης των κειμενικών ειδών (Feez, 2002)

1. Δόμηση του πλαισίου

- **Δόμηση του πλαισίου:** ο εκπαιδευτικός αποκαλύπτει στους μαθητές **και συζητά τους σκοπούς** του κειμενικού είδους **και τα περιβάλλοντα** στα οποία αυτό χρησιμοποιείται.
- Οι μαθητές μελετούν και σχολιάζουν κείμενα διαφόρων δόκιμων συγγραφέων ως προς τον σκοπό του κειμένου και το πλαίσιο παραγωγής του και πώς αυτά διαμορφώνουν τη δομή του, το περιεχόμενό του, το ύφος του και τα λεξικογραμματικά του χαρακτηριστικά.

- **ΤΠΕ – Επικοινωνιακά εργαλεία**

2. Μοντελοποίηση και αποδόμηση του κειμένου

Μοντελοποίηση και αποδόμηση του κειμένου:
Ο εκπαιδευτικός, σε συνεργασία με τους μαθητές, αναλύουν το κείμενο και εντοπίζουν πώς ο σκοπός, τα δομικά στοιχεία και η γλώσσα αλληλεπιδρούν. Συγκρίνουν το κείμενο που διαπραγματεύονται με άλλα παρόμοια και σχολιάζουν το ύφος, τις λεξικογραμματικές επιλογές, τα δομικά στοιχεία σε σχέση με τις λειτουργίες που πραγματώνουν.

ΤΠΕ –κοινωνιογνωσιακά, φροντιστηριακά και επικοινωνιακά εργαλεία

3. Συνεργατική δόμηση του κειμένου

- **Συνεργατική δόμηση του κειμένου:** Ο εκπαιδευτικός υποστηρίζει τους μαθητές να παραγάγουν τα δικά τους παρόμοια κείμενα, βάσει **των αρχών που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο κειμενικό είδος, τα οποία διαπραγματεύτηκαν στις προηγούμενες φάσεις.**
- Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές δίνουν έμφαση στην αλληλεπίδραση του σκοπού, του πλαισίου και στο ύφος του κειμενικού είδους που προσπαθούν να γράψουν, επιδιώκουν να κάνουν χρήση των δομικών του στοιχείων και των λεξικογραμματικών του χαρακτηριστικών.
- **ΤΠΕ ως κοινωνιογνωσιακά εργαλεία**

4. *Αυτόνομη δόμηση του κειμένου*

- **Αυτόνομη δόμηση του κειμένου:** Οι μαθητές γράφουν τα δικά τους κείμενα και ο εκπαιδευτικός παρέχει ανατροφοδότηση, μόνο αν είναι κρίνεται αναγκαία.
- **ΤΠΕ- Κοινωνιογνωσιακά εργαλεία**

5. *Σύνδεση με σχετιζόμενα κείμενα*

Σύνδεση με σχετιζόμενα κείμενα: Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές να συγκρίνουν και να συνδέσουν το κείμενό τους με παρόμοια κείμενα και διαπραγματεύεται μαζί τους τις λειτουργίες του, σε σχέση με το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει και τους ειδικούς κοινωνικούς σκοπούς που είναι σχεδιασμένο να υπηρετεί στη συγκεκριμένη κουλτούρα.

- **ΤΠΕ – Επικοινωνιακά εργαλεία**

Μαθητεία

Ο κύκλος **δε λειτουργεί γραμμικά**, αλλά ανάλογα με τις μαθησιακές ανάγκες και τις προγενέστερες γνώσεις και δεξιότητες των μαθητών ο εκπαιδευτικός μπορεί να γυρίσει σε κάποια από τις περιγραφόμενες φάσεις, αν προκύψει ανάγκη (Knapp, & Watkins, 2005).

Οι μαθητές, στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσουν μια **μεταγλώσσα** με την οποία μπορούν να περιγράφουν και να ελέγχουν τη δομή και τα λεξικογραμματικά χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους.

Επομένως, **η γραμματική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο**. Προσεγγίζεται και χρησιμοποιείται ως ένας τρόπος που παρέχει στους μαθητές τους γλωσσικούς όρους μέσω των οποίων θα δομήσουν τη γνώση για τα κειμενικά είδη και θα στοχαστούν για τις γλωσσικές τους επιλογές, όταν γράφουν (Hyland, 2003).

Σύγχρονη τάση

Οι ερευνητές που ασχολούνται με τη διαδικτυακή μάθηση της γλώσσας (Online Language learning) προσπαθούν **να ενσωματώσουν όλες τις τάσεις σε ένα ενιαίο περιβάλλον, το οποίο θα αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα κάθε τάσης ελαχιστοποιώντας τα μειονεκτήματά της (Blake, 2011).**

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

